

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN [2663-0265](#) (print) ISSN [2663-0273](#) (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Павло Григорович Петров

Кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49010, Україна

E-mail: ppgdmo@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9124-1763>

Pavlo H. Petrov

Candidate of Political Sciences, Associate Professor
of the Department of International Relations,
Oles Honchar Dnipro National University,
Gagarina ave., 72, Dnipro,
49010, Ukraine

УДК 327:321

**ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЗАГАЛЬНА
ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Received 05 November 2021; revised 23 November 2021; accepted 07 December 2021

DOI: 10.15421/352131

Анотація

Розглядаються специфіка сучасної системи зовнішньополітичної комунікації акторів міжнародних відносин. Визначається фактори впливу, що трансформують технології зовнішньополітичної комунікації. Характеризується специфіка впливу процесу глобалізації на формування новітніх методів державної взаємодії. Аналізуються первинні зміни технологій зовнішньополітичної комунікації, специфіка переходу від класичних до новітніх технологій їх теоретичне розуміння, особливості. Визначається взаємозв'язок використання новітніх технологій зовнішньополітичної комунікації та якісного позиціонування акторів у системі сучасних міжнародних відносин.

Ключові слова: *глобалізація, інформація, класична комунікація, новітня комунікація, віртуальний простір, позиціонування.*

***Technologies of modern foreign policy communication:
general theoretical characteristics***

Abstract

The specificity of the modern system of foreign policy communication of international relations is considered. The modern system of international relations is characterized by constant dynamic changes, which, first of all, are caused by the processes of globalization, systemically transforming the models and technologies of foreign policy communication. Such changes generate new challenges to classical international relations, presenting them with new requirements to achieve their foreign policy goals. The processes of globalization generate new technologies that modernize the system of relations and dialogue between states, which in turn simultaneously complicate it and provide greater verification of possibilities. Globalization modernizes the communication space, creating new technologies of interaction, while providing new opportunities for states to achieve their domestic and foreign policy goals and actively influencing the policies of other participants in the international system. States must actively adapt to the trends created by the processes of globalization, thereby integrating the use of the latest communication technologies in their actions, which will act in the modern system of international relations as a fundamental element in achieving their domestic and foreign policy goals. The factors of influence that transform the technologies of foreign policy communication are determined. The specificity of the influence of the globalization process on the formation of the latest methods of state interaction is characterized. The primary configurations of foreign policy communication technologies, the specifics of the transition from traditional to new technologies, their theoretical understanding, and features are analyzed. The relationship between the use of the latest technologies of foreign policy communication and high-quality positioning in the system of modern international relations is determined.

Key words: *globalization, information, classic communication, new communication, virtual space, positioning.*

Постановка проблеми.

Сучасна система міжнародних відносин характеризується постійними динамічними змінами, що, в першу чергу, обумовлені процесами глобалізації, які системно трансформують моделі та технології зовнішньополітичної комунікації. Такі зміни продукують нові виклики класичних акторів міжнародних відносин, ставлячи перед ними нові вимоги на шляху досягнення їх зовнішньополітичних цілей.

Процеси глобалізації генерують нові технології, що модернізують систему взаємин та діалогу між державами, які, в свою чергу, одночасно ускладнюють його і надають більшу верифікацію можливостей.

Глобалізація здійснює модернізацію комунікаційного простору створюючи нові технології взаємодії, надаючи при цьому нові можливості для держав досягати своїх внутрішньополітичних та зовнішньополітичних цілей й здійснюючи активний вплив на політику інших учасників міжнародної системи.

Держави повинні активно адаптуватись до тенденцій, що створюються процесами глобалізації, тим самим інтегрувати у свої дії застосування новітніх технологій комунікацій, що виступатиме у сучасній системі міжнародних відносин фундаментальним елементом у досягненні їх внутрішньополітичних та зовнішньополітичних цілей.

Окремі аспекти особливостей сучасної зовнішньополітичної комунікації розглядаються у наукових дослідженнях, зокрема: Р.В.Палагусинеця, Н.О.Піпченка, А.Бондар, А.Ліченко. Приділяється увага вивченню віртуальних форм комунікаційної взаємодії: К.І.Булега, І.Ю.Чарських, Я.Турчин тощо.

Метою дослідження є виокремлення новітніх технологій зовнішньополітичної комунікації та дослідження їх значення у сучасній системі міжнародних відносин.

Виклад основного матеріалу.

Зовнішньополітична комунікація виступає базисом ефективної діяльності відповідних інституцій. Першочерговим завданням такої комунікації є допомога у досягненні внутрішньополітичних, зовнішньополітичних, внутрішньоекономічних, зовнішньоеко-

номічних цілей.

Серед основних функцій зовнішньополітичної комунікації можливо виокремити:

- інформатизацію внутрішньополітичного, зовнішньополітичного середовища щодо внутрішньополітичної, зовнішньополітичної діяльності державних, не державних інституцій, модернізаційну діяльність тощо;

- інформатизація громадськості щодо функціональних видів взаємодії з державними інституціями;

- ідентифікація державних інституцій у зовнішньому та внутрішньому середовищі;

- підвищення рівня обізнаності щодо явища політики та політичної діяльності державних інституцій у внутрішнього та зовнішнього середовищ;

- «керування» внутрішнім та зовнішнім середовищем;

- підвищення внутрішньополітичного та зовнішньополітичного іміджу актора міжнародних відносин [Косар, Камініс, Халісте, та ін. 2018: 7-8].

Упродовж тривалого історичного періоду основною технологією зовнішньополітичної комунікації виступала дипломатія (класична дипломатія) як «... організаційно-політичний інструмент з імплементації зовнішньополітичного курсу держави, яка містить комплекс прийомів та методів задля успішної реалізації зовнішньополітичних цілей, тобто являється певним механізмом побудови міжнародних відносин між державами, яка побудована та базується на взаємному обміні дипломатичними представниками, котрі втілюють національну самобутність своєї держави» [Палагусинець 2020].

Класична дипломатія, як технологія зовнішньополітичної комунікації, володіє чітко формалізованими інструментами, що детально визначає методи, засоби тощо взаємодії, діалогу між акторами міжнародних відносин, що спрямовується на нівелювання можливих негативних наслідків зважаючи на культурні, релігійні відмінності при комунікації. Такі характеристики обумовлюють довготривалість реалізації зовнішньополітичної комунікації, що може володіти негативними наслідками у випадку потреби прийняття швидких рішень

та активних дій у питаннях, що можуть нести пряму загрозу державі тощо.

Також, процес глобалізації, який виступає синонімом динамічності, породжує таку специфіку системи міжнародних відносин, що потребує швидких, активних дій від її учасників, для вирішення, у першу чергу, сучасних гібридних загроз міжнародній безпеці, що пов'язані зі змінами у сучасному світовому порядку [Федіна 2017: 55].

Класична дипломатія не володіє інструментарієм, що дозволяє швидко реагувати на сучасні глобальні виклики та загрози, проте, вона залишається первинною технологією зовнішньополітичної комунікації, що реалізує себе у рамках міжнародного правового поля.

Глобальні виклики вимагають від учасників системи сучасних міжнародних відносин модернізуватись та віднаходити нові технології комунікації й загальної взаємодії для їх вирішення та досягнення своїх внутрішньополітичних та зовнішньополітичних цілей. Серед таких технологій, на противагу класичній дипломатії, в пергу чергу, доцільно виокремити цифрову дипломатію.

Цифрова дипломатія використовує новітні комп'ютерно-програмні потужності, що вирізняються своєю швидкістю, особливо в умовах ведення діалогу між дипломатичними інституціями, в першу чергу, засобами електронної пошти. Такий вид дипломатії є одним з наслідків процесів глобалізації і сьогодні не є загальнозживаним, особливо у рамках дипломатичної діяльності «периферійних» держав, що пов'язано з відсутністю ресурсів у таких державах реалізувати активну присутність у міжнародному інформаційному просторі.

Надаючи широке визначення поняттю «цифрова дипломатія» її можливо визначити як діяльність держави у міжнародному інформаційному просторі шляхом використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення внутрішніх та зовнішніх цілей.

Серед основних завдань цифрової дипломатії виокремлюють: формування та підтримку іміджу держави; реалізація пропаганди або контр пропаганди; інформатизація [Булега, Чарських 2018: 11]; управління інформацією;

швидка діяльність у надзвичайних ситуаціях тощо [Турчин 2014: 105].

Такий вид дипломатії завдяки використанню комп'ютерно-програмних технологій переміщує зовнішньополітичну комунікацію на новітній глобальний рівень. Він дозволяє швидко отримувати актуальну інформацію про події у міжнародному просторі й тим самим швидко, ефективно реагувати на її якісні, не якісні зміни. Дозволяє реалізовувати ефект «присутності» держави у глобальному просторі, тим самим, надаючи їй можливість функціонувати та реалізовувати свою політику у глобальному світі, на відміну від класичної дипломатії.

Проте, одним з головних мінусів використання технології цифрової дипломатії державою у рамках її зовнішньополітичної комунікації, це вимога володіти високим рівнем технологічного розвитку, що в свою чергу, збільшує розрив між «центром» та «периферією».

Через всебічний процес глобалізації піддається змінам й середовище у якому здійснюється процес зовнішньополітичної комунікації. Класичне середовище комунікаційної взаємодії володіло фактичним, фізичним станом, тобто, вона відбувалась в державних, не державних інститутах, кулуарах тощо, супроводжуючись вербальним контактом. Глобалізація піддає трансформації таку традицію комунікації доповнюючи та трансформуючи її.

Новітнє середовище зовнішньополітичної комунікації можна назвати як віртуальне середовище або інтернет середовище, воно володіє певними перевагами над класичним середовищем зовнішньополітичної комунікації: низький рівень витрати ресурсів на комунікаційний процес (наприклад, відсутність потреби переміщення осіб до місця здійснення комунікаційної взаємодії); можливість високої мобільності у комунікативному процесі; швидкість реакції у інформаційному середовищі тощо [Рубцова 2020].

Проте ефективна участь актора міжнародних відносин у комунікації в рамках віртуального середовища потребує від нього високого технологічного рівня розвитку в інформаційно-комунікаційній сфері.

Упровадження віртуального комунікацій-

ного простору у системі міжнародних відносин і, як наслідок, у систему зовнішньополітичної комунікації, змінює розуміння участі актора у класичних і новітніх видах комунікації трансформуючи їх функції [Піпченко 2014: 72].

Відбувається формування нових правил комунікації, інформаційної діяльності у новітньому віртуальному комунікаційному середовищі, зокрема:

- динамічна перевірка інформаційного масиву, що подається у процесі комунікації;
- інформаційна відповідність фактичним державним цілям, позиції держави її інститутів;
- цілеспрямованість інформаційно-комунікаційної взаємодії;
- планування комунікаційної взаємодії;
- високий комунікаційний зв'язок між державними інститутами тощо [Косар, Камініс, Халісте, та ін. 2018: 24-26].

Такі правила формують нові технології зовнішньополітичної комунікації у віртуальному комунікаційному середовищі.

Первинно можливо виокремити медіа-дипломатію як одну з сучасних технологій віртуальної політичної взаємодії та впливу на зовнішнє та внутрішнє середовище [Ліченко 2014: 97]. Можливо, в такому контексті, виокремити соціальні (інтернет) мережі – «платформа, онлайн-сервіс або веб-сайт, призначений для побудови, відображення та організації соціальних відносин» [Бондар 2012: 83].

Розгалужена система соціальної інтернет комунікації, що поділяється за тематиками (політична, економічна тощо), за специфікою аудиторії, варіативністю інтересів дозволяє реалізовувати зовнішньополітичну комунікацію не лише з офіційними представництва-

ми держави, але й внутрішньою спільнотою іноземної держави. Така розгалужена система може виступати дієвою технологією формування зовнішньополітичного іміджу держави завдяки прямому впливу на аудиторію й тим самим більш ефективно реалізовувати свої зовнішньополітичні цілі.

У такому контексті можливо виокремити Twitter-дипломатію, що окреслюється дослідниками як специфічна форма «традиційної дипломатії, що використовує технології та мережі 21-го століття для вирішення зовнішньополітичних завдань» [Літра, Кононенко 2013: 2]. Відповідно Twitter-дипломатія дає змогу для держави реалізовувати зовнішньополітичну комунікацію з усіма соціальними рівнями іноземної спільноти, тим самим, здійснювати на них всебічний ментальний вплив, формуючи відповідне уявлення про свою діяльність нівелюючи можливе штучне/випадкове спотворення інформації.

Висновки.

Зовнішньополітична комунікація сьогодні піддається вагомому впливу процесів глобалізації. Трансформуються технології, що використовуються акторами міжнародних відносин при взаємодії один з одним. Динамічність змін технологій (форм, специфіки) зовнішньополітичної комунікації вимагає від держав постійного розвитку, модернізації свого інформаційного простору, інститутів комунікаційної взаємодії (перехід від класичних до новітніх (віртуальних) форм комунікації). Сьогодні саме застосування новітніх технологій зовнішньополітичної комунікації надає реальні можливості ефективно, всебічно реалізовувати цілі міжнародного актора у внутрішньому, зовнішньому середовищі й здійснювати ефективне позиціонування у системі міжнародних відносин.

Бібліографічні посилання

- Бондар, А. (2012). Соціальні мережі як інструмент формування внутрішнього і зовнішнього бренду території. *Політичний менеджмент*, 1/2, 82-87.
- Булега, К. І., Чарських, І. Ю. (2018). Цифрова дипломатія як елемент зовнішньополітичної діяльності держав. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*, 9-12.
- Косар, Л., Камініс, Я., Халісте, Е., та ін. (2018). Комунікаційний інструментарій для державних службовців. *СС Association4U*, 136.
- Літра, Л., Кононенко, Ю. (2013). Твітер-дипломатія. Як новітні технології можуть посилити міжнародні позиції України? *Institute of World Policy*, 1, 23.

- Ліченко, А. (2014). Соціальні мережі Facebook і Twitter як інструмент медіа дипломатії. *Актуальні проблеми соціальних комунікацій*, 78-85.
- Палагусинець, Р.В. (2020). Роль дипломатичної служби в формуванні ефективного державного управління зовнішньою політикою держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/40.pdf. (дата звернення 23.06.2021)
- Піпченко, Н. О. (2014). Міжнародна інтернет-комунікація: політологічний аналіз. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 121, 1, 69-79.
- Рубцова, М.Ю. (2020). Хмарні технології як інструмент поглиблення віртуалізації фінансового сектору. *Ефективна економіка*, 5. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8009> (дата звернення 23.06.2021)
- Турчин, Я. (2014). Електронна дипломатія як важлива складова зовнішньої політики держави. *Інформація, комунікація, суспільство 2014: матеріали 3-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2014, 21-24 травня 2014 року, Україна, Львів, Славське*, 104-105.
- Федіна, С. (2017). Гібридні загрози міжнародній безпеці та шляхи протидії. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*, 43, 54-63.

References

- Bondar, A. (2012). Sotsialni merezhi yak instrument formuvannya vnutrishnoho i zovnishnoho brendu terytorii [Social networks as a tool for forming the internal and external brand of the territory]. *Politychnyi menedzhment*, 1/2, 82-87 (in Ukrainian)
- Buleha, K. I., Charskykh, I. Yu. (2018). Tsyfrova dyplomatiia yak element zovnishnopolitychnoi diialnosti derzhav [Digital diplomacy as an element of foreign policy of states]. *Visnyk studentskoho naukovohto tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa*, 9-12. (in Ukrainian)
- Fedina, S. (2017). Hibrydni zahrozy mizhnarodni bezpetsi ta shliakhy protydii [Hybrid threats to international security and countermeasures]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii mizhnarodni vidnosyny*, 43, 54-63. (in Ukrainian)
- Kosar, L., Kaminis, Ya., Khaliste, E., ta in. (2018). Komunikatsiinyi instrumentarii dlia derzhavnykh sluzhbovtziv [Communication tools for government officials]. *YeS Association4U*, 136. (in Ukrainian)
- Lichenko, A. (2014). Sotsialni merezhi Facebook i Twitter yak instrument media dyplomatii [Social networks Facebook and Twitter as a tool of media diplomacy]. *Aktualni problemy sotsialnykh komunikatsii*, 78-85. (in Ukrainian)
- Litra, L., Kononenko, Yu. (2013). Tviter-dyplomatiia. Yak novitni tekhnolohii mozhut posylyty mizhnarodni pozytsii Ukrainy? [Twitter diplomacy. How can new technologies strengthen Ukraine's international position?]. *Institute of World Policy*, 1, 23. (in Ukrainian)
- Palahusynets, R.V. (2020). Rol dyplomatychnoi sluzhby v formuvanni efektyvnoho derzhavnoho upravlinnia zovnishnoi politykoiu derzhavy [The role of the diplomatic service in the formation of effective public administration of foreign policy]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 2. Retrieved June 23, 2021 from http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/40.pdf (in Ukrainian)
- Pipchenko, N.O. (2014). Mizhnarodna internet-komunikatsiia: politolohichniy analiz [International Internet communication: political analysis]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 121, 1, 69-79. (in Ukrainian)
- Rubtsova, M.Yu. (2020). Khmarni tekhnolohii yak instrument pohlyblennia virtualizatsii finansovoho sektoru [Cloud technologies as a tool to deepen the virtualization of the financial sector]. *Efektyvna ekonomika*, 5. Retrieved June 23, 2021 from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8009> (in Ukrainian)
- Turchyn, Ya. (2014). Elektronna dyplomatiia yak vazhlyva skladova zovnishnoi polityky derzhavy [Electronic diplomacy as an important component of state foreign policy]. *Informatsiia, komunikatsiia, suspilstvo 2014: materialy 3-oi Mizhnarodnoi naukovo konferentsii IKS-2014, 21-24 travnia 2014 roku, Ukraina, Lviv, Slavske*, 104-105. (in Ukrainian)